

קונטרס בְּאֵי לְדוֹדֵי

נאסף ונלקט בסייעתא דשמיא
ע"י ישראל יצחק הלוי איצקוביץ

0527635514

לדודי

אני

אלול

תקיעת שופר

פסק הרמ"א דמראש חודש אלול מתחילים לתקוע בשופר, והמשנה ברורה מביא שיש שנוהגים ביום א' דר"ח ויש נוהגין ביום ב' דר"ח.

והטעם: כתב הטור בקס פרקי דרבי אליעזר, שכשעלה משה למרום ע"מ לקבל לוחות אחרונות והיה בהר ארבעים יום וארבעים לילה, שהם מר"ח אלול עד יוה"כ, וביום שעלה תקעו בשופר בכל המחנה כדי שלא יטעו, לכן תקינו חז"ל לתקוע בר"ח, והוסיפו שיט לתקוע בכל החודש כדי לעורר לתשובה.

פסק הרמ"א שבערב ר"ח אין תוקעים

והטעם: כתב המשנה ברורה כדי להפסיק בין תקיעות לראות לתקיעות לחובה.

אעירת לדוד ה'

המשנה ברורה (סימן תקפ"א ס"ק ב') מביא שנוהגים במדינותינו מר"ח אלול עד שמיני עצרת שאומרים בכל יום אחר התפילה לדוד ה' אורי.

והטעם: כתב בספר אלף למטה שהוא ע"פ מדרש שוחר, טוב ד"אורי" רומז על ר"ה, "וישעי" רומז על יוה"כ, "כי יכפני בסוכו" רומז על סוכות.

זמן תשובה

מראש חודש אלול ואילך הם ימי רחמים ורצון וצריך כל אדם לפשפש במעשיו ולחזור בתשובה כדי שיוכה ביום הדין, ואע"פ שבכל השנה מקבל ה' את השבים אליו, מ"מ בימים אלו מובחרים ביותר.

והטעם כי בר"ח אלול עלה משה לקבל לוחות שניות וירד בעשרה בתשאי ולא נתראה לו הקב"ה ואמר סלחתי כדצדך, לכך בכל שנה ושנה מתעורר למעלה הרחמים והראון.

ודורשי רשימות סמכוהו הקרא אני לדודי ודודי לי ר"ת אלול וסופי תיבות מ', והאר"י הק' כתב שאנה לידו ושמתי לך ר"ת אלול.

שבת קודם ר"ה

אין מברכין את החודש לחודש תשרי.

והטעם: (א) כדי לערעב את השטן שלא ידע מתי ר"ה. (ב) לפי שחודש תשרי מצודך. (ג) שטעם ברכת החודש להזכיר לעם מתי ר"ה, אבל תשרי שהוא מפורסם מיותר להזכיר זאת.

סליחות

פסק המחבר שמתחילין לומר סליחות מר"ח אלול עד יוה"כ, אבל הרמ"א פסק שמתחילים מיום ראשון שלפני ר"ה, ואם ר"ה ביום ב' או ג' מתחילין ביום ראשון בשבוע שלפניו.

לדודי

אני

והטעם: כתב הלבוש שהיות שזקהילות רבות נהגו להתענות עשרה ימים, וב' ימים של ר"ה ושבת השובה וערב יוה"כ הם ד' ימים שאי אפשר להתענות לכך כדי שיהיה עשרה ימים השלימו בתענית לפני ר"ה וקבעו אותו לומר סליחות, והאליה רבה כתב שהוא כמו הקרבנות שטעונים ביקור ד' ימים קודם ההקרבה, והיות שגבי ר"ה כתיב ועשיתם עולה ולמדו חז"ל שצריך לעשות עולמו לעולה, ולכך טעון ג"כ ביקור ד' ימים.

ג' עידות

ה' המרחם על האדם קודם שיחטא, אע"פ שידע שעלול לחטוא.
 ה' המרחם על האדם לאחר שחטא.
 מידת הרחמים.
 המרחם על העניים.
 הנותן חינוך לעשירים.
 מאריך אף ואינו ממנהר להיפרע לעובדי ראונו.
 מתנהג בחסד אף לאלו שאין להם זכויות.
 משלם שכר טוב לעושי ראונו.
 נוהג את החסד לאלפי דורות.
 נושא הזדונות של האדם וסובלם.
 נושא פשעים שהם עבירות ע"מ למרוד.
 נושא השגגות.
 מנקה לשבים, ואינו מנקה לזנים שבים.

ה'
 ה'
 אל
 רחום
 וחנון
 ארך אפים
 ורב חסד
 ואמת
 נצר חסד לאלפים
 נושא עון
 ופשע
 וחסאח
 ונקח לא ונקח

עיקרי התשובה

עזיבת החטא: שיעזוב החוטא חטאו ויסוח מחשבתו ויגמור בליבו שלא יעשהו עוד.
חרטה: יבין לבבו כי רע ומר את אשר עזב את ה' וישים אל ליבו שיש עונש על חטאו ולכך יתחרט על מה שעשה.
וידוי: שיתוודה בפה ויאמר חטאתי בכך וכך ונחמתי ובושתי במעשי.
 ואין התשובה מועלת בעבירות שבין אדם לחבירו עד שירצה את חבירו.

ערב ראש השנה

תענית

אָנִי

לְדוֹדֵי

פסק השו"ע שנוהגים להתענות בערב ר"ה, וכתבו הרבה מהפוסקים שהמנהג להתענות רק עד חצות וכן נוהגים היום.

זהרמ"א מוסיף שנוהגים לאכול קודם עלות השחר, משום שלא ידמו ח"ו לחוקות העכו"ם שמתענין בערב הגיהם.

השתטחות על קברים

הרמ"א מביא בשם הכל בו שנוהגים לילך על הקברות ולהרבות שם בתחנונים. והטעם כתב המשנה ברורה דבית הקברות הוא מקום משכן הללוקים והתפילה מתקבלת שם ביותר.

התרת נדרים

בגמ' נדרים (כ"ג ע"א) מבואר שהרוצה שיתקיימו נדריו של כל השנה יעמוד בראש השנה ויאמר כל נדרים שאני עומד לידור בשנה זו יהיו בטלים, ומטעם זו תיקנו לומר כל נדרי בליל יוה"כ, אמנם זריזים מקדימים למצות ומקדימים לומר התרת נדרים בערב ר"ה.

רֵאשׁ הַשָּׁנָה

חודש תשרי

ג' שמות לחודש זה

חודש תשרי

שם זה העלו ישראל כשעלו מבבל.

החודש השביעי

התורה קוראת לחודש זה החודש השביעי היות וחודש זה הוא שביעי למניין החדשים שמונים מחודש ניסן.

ירח האיתנים

הנביא בספר מלכים (מלכים א' פרק ה') קורא לחודש זה ירח האיתנים, ע"ש שבחודש זה נולדו איתני עולם, שהם אברהם ויעקב.

שעות החג

ראש השנה

יום זה הוא ראשון לשנה לענין שמיטה ויובל.

יום הדין

במשנה במסכת ר"ה (פ"א מ"ב) איתא דבראש השנה כל באי העולם עוברים לפניו כבני מרון, דהיינו כמו הצאן שיוצאים מפתח הדיר יוצאים אחד אחד, כמו כן באי העולם עוברים לפני ה' אחד אחד, והקב"ה דן את כל אחד ואחד. וטעם הדבר שראש השנה הוא יום הדין, כתב הר"ן, לפי שאדם הראשון נולד בר"ה, ובו ביום הטא, ובו ביום יצא זכאי, ואז אמר לו הקב"ה: זה סימן לבניך כשם שעמדת לפני בדין ויצאת זכאי, כך עתידין בניך להיות עומדין לפני בדין ביום זה ויוצאים בדימוס.

ובגמ' ר"ה איתא: אמר רבי כרספדאי אמר רבי יוחנן שלשה ספרים נפתחים בר"ה אחד של צדיקים גמורים וחד של בינונים וחד של רשעים גמורים, של צדיקים נחתמים לאלתר לחיים, רשעים נכתבים ונחתמים לאלתר למיתה,

לדודי

אני

בינונים תלויים ועומדים מראש השנה ועד יוה"כ זכו (עשו תשובה) נכתבים לחיים, לא זכו נכתבים למיתה.

יום הכסא ר"ה נקרא ג"כ יום הכסא ומיוסד על הפסוק בתהילים (פ"א) תקעו בחודש שופר בכסא ליום חגיגו, והטעם דר"ה שונה משאר החגים במה שהוא בתחילת החודש, ודלא כשאר החגים שהם באמצע, ולכך בחג זה הלבנה מכוסה.

יום תרועה שם זה מיוסד עבור שטיקור מצוות היום הוא תקיעת שופר. **אכילת הסימנים**

בגמ' הוריות (דף י"ב ע"א) איתא שמשיחת המלכים נעשית על המעין דווקא, והטעם כדי שתמשך מלכותם, ושם איתא אמר אב"י שהיות וסימנא מילתא לכך יאכל אדם בר"ה מאכלים המזורים לסימן טוב.

והטעם שדווקא בר"ה מזבאר בספרים שהיות ובר"ה אנו עסוקים בהמלכת ה' ולכך אין לזוננו לזקק לרכיש גשמים בפירוט, לכך אנו מזקקים זאת ברמז.

קרבנות היום

מוסף של ר"ח	עולה	מוסף של ר"ה	עולה
	2 פרים 1 איל 7 כבשים		1 פר 1 איל 7 כבשים
	1 שעיר לחטאת		1 שעיר לחטאת
כשר"ה חל בשבת מוסיפים עוד 2 כבשים		2 כבשים לקרבן תמיד	
לעולה 			

עצוות תקיעת שופר

נחלקו הראשונים במהות המצווה:

- דעת הרמב"ם וההלכות גדולות שטיקור המלווה היא שמיעת הקול והתקיעה הוא רק הכשר מלווה, ולכך כריך לבדך לשמוע קול שופר.

- דעת הרי"ף דעיקר המלווה הוא תקיעת שופר, ולכך כריך לבדך לתקוע שופר.

לדודי

אני

להלכה נפסק כדעת הרמב"ם שתיקור המצווה הוא השמיעה, ולכן מברכים לשמוע קול שופר.

ענין התקיעות

בגמ' ר"ה (דף ל"ג ע"ב) מבואר שסדר התקיעות שלוש על שלוש. היינו שמן התורה יש חיוב לתקוע ג' תקיעות, כי בתורה מוזכרת שלושה פעמים המילה "תרועה", ומפי הקבלה למדו שכל תרועה צריך תקיעה לפנייה ותקיעה לאחריה שהם ס"ה תשע קולות מן התורה.

התרגום של תרועה הוא יבבה, והסתפקה הגמ' (א) האם היבבה הוא כאדם הגונח מליבו כדרך החולה שהוא קולות קצרים קול אחר קול ומאריך בהם קצת, (ונקרא בלשוננו שברים) ב) או כאדם המיילל ומקונן שמשמיע קולות קצרות תכופות זה לזה (ונקרא בלשוננו תרועה). ג) או שצריך שניהם.

ומכוח הספק אנו תוקעים לפני תפילת מוסף

12 קולות	תקיעה	תרועה	שברים	תקיעה
	-----	-----	-----	-----
	-----	-----	-----	-----

9 קולות	תקיעה	שברים	תקיעה
	-----	-----	-----
	-----	-----	-----

9 קולות	תקיעה	תרועה	תקיעה
	-----	-----	-----
	-----	-----	-----

תקיעות הללו נקראים בשם תקיעות דמיושב, בעבור שבתקיעות הללו מותר לישב (ודלא כמוסף עיצמה) אמנם המנהג הוא שגם בתקיעות הללו עומדים.

התקיעות בתפילה

בר"ה (ט"ז ע"א) מבואר טעם הדבר שתוקעים גם בתפילת מוסף הוא כדי לערבב את השטן, ומבאר רש"י שעי"י שהשטן רואה שישראל מחבבים את המצוות מסתמין דבריו. בסדר התקיעות מצאנו שלוש שיטות בראשונים:

- לעת הערוך תשר"ת תש"ת תר"ת במלכויות וגם בזכרונות וגם בזפכות בתפילת הלחש, וגם בחזרת הש"ץ.
- לעת ר"ת תוקעים בכל פעם תשר"ת כלכל, וכן פוסק הרמ"א להלכה.

לדודי

אני

• דעת הרי"ף והרמב"ם תשר"ת במלכויות, תש"ת בזכרונות, תר"ת בשופרות, וכן פוסק המחבר.

כיום אנו נוהגים כשיטת הערוך, וכן הנהיג השל"ה הקדוש. אמנם לאחר התפילה בקדיש תתקבל אנו מוסיפים לתקוע עוד פעם תשר"ת תש"ת תר"ת כדי להגיע למניין מאה קולות. והטעם: שמאה קולות הללו הם כנגד מאה זכויות שנכתה אם סיסרא בעת שסיסרא בוש לבוא.

מלכויות זכרונות שופרות

אנשי כנסת הגדולה קבעו שבתפילת מוסף של ר"ה הם תשע ברכות שלוש הראשונות ושלוש האחרונות הם כבכל השנה, אלא שביניהם מוסיפים עוד שלוש ברכות. והטעם: שקבעו תשע ברכות מבואר בגמ' ברכות (דף כ"ט ע"א) שהם כנגד

תשע הזכרות שהזכירה חנה בתפילתה. (וכידוע זה היה ג"כ בר"ה) שלוש ברכות האמצעיות נקראים בלשון חז"ל מלכויות זכרונות שופרות, ולמדו זאת מהפסוק ותקעתם בחצוצרות הרי שופרות, והיו לזכרון הרי זכרונות, אני ה' אלוקיכם הרי מלכויות.

בכל פעם אומרים עשרה פסוקים ג' מהתורה, ג' מכתובים, ג' מנביאים, ואח"כ חוזר ומסיים בפסוק מהתורה, והטעם שמקדימים כתובים לנביאים היינו מפני שתהילים נכתב ע"י דוד המלך שהיה לפני הנביאים.

מלכויות

מזכירים שהקב"ה מלך על העולם, ומקבלים את מלכותו לעולם ועד, ומבקשים שימלוך על כל העולם וכל העולם יכירו במלכותו.

ג' מן התורה	1) ככתוב בתורתך ה' ימלוך לעולם ועד 2) ונאמר לא הביט... ותרועת מלך בו 3) ויהי ביסודון מלך
ג' מכתובים	1) כי לה' המלוכה 2) ה' מלך גאות לבש 3) שאו שערים ראשיכם... ויבוא מלך הכבוד (בפסוק זה מוזכר כמה פעמים מלך)
ג' מנביאים	1) כה אפר ה' מלך ישראל וגואלו 2) ועלו מושיעים... והייתה לה' המלוכה 3) והיה ה' למלך על כל הארץ
וחוזר לתורה	שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד. ואע"פ שבפסוק זה אינו מוזכר מלכות מ"מ היות והוא עיקר קבלת עול מלכות שמים נחשב בפסוק של מלכויות.

זכרונות

לדודי

אני

בסדר זה אנו מודים לה' על שהוא זוכר כל הנשכחות וכל מעשה בני אדם גלויים לפניו, ומבקשים שיזכור לנו עקידת יצחק.	
ג' מן התורה	1) ויזכור אלוקים את נח (2) וישמע אלוקים את נאקתם ויזכור אלוקים את בריתו (3) וזכרתי את בריתי יעקב...
ג' מכתבים	1) זכר עשה לנפלאותינו... (2) טרף נתן ליראיו יזכור לעולם בריתו (3) ויזכור להם בריתו וינחם כרוב רחמי
ג' מגביאים	1) הלך וקראת באזני ירושלים... זכרתי לך חסד נעורייך (2) וזכרתי אני לך בריתנו... (3) הבן יקיר לי... זכור אזכרנו עוד
והוזהר לתורה	וזכרתי להם ברית ראשונים

שופרות

בסדר זה אנו מזכירים את גילוי מלכותו של ה' ע"י שופרות בעת מתן תורה, ומוסיפים עוד פסוקים שמתארים גילוי מלכותו ע"י שופר, ואנו מבקשים שיתקע שופרו של משיח בקרוב.	
ג' מן התורה	1) ויהי ביום השלישי... וקול שופר חזק מאוד (2) ויהי קול השופר חזק מאוד (3) וכל העם רואים... ואת קול השופר
ג' מכתבים	1) עלה אלוקים בתרועה ה' בקול שופר (2) בחצוצרות וקול שופר הריעו לפני המלך ה' (3) תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגיגנו. ומוסיף ג"כ הקפיטל הללו אל בקודשו... הללו בתקע שופר, ומבאר האגודרהם שלפסוק זה יש חשיבות מיוחדת היות שיש דעה בגמ' (רי"ה ל"ב ע"א) שהסיבה שיש עשרה פסוקים במלכויות זכרונות שופרות הם כנגד עשרה הילולים שבמזמור זה, לכך הוסיפו לידע שיש לו חשיבות בפני עצמו.
ג' מגביאים	1) כל יושבי תבל... וכתקוע שופר ישמעו (2) והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול (3) וה' אלוקים בשופר גדול יתקע
והוזהר לתורה	וביום שמחתכם... ותקעתם בחצוצרות

תשליך

הרמ"א (בסי' תקפ"ג ט"ב) מביא שהולכים לנהר לומר הפסוק ותשליך במצולות ים כל חטאותינו וכו'.

והטעם שהולכים לנהר הוא ע"פ מדרש תנחומא:

לדודי

אני

ויקה את שני נעריו עמו אמר עד שאקרצנו ישמרו הם את הכלים קדמו השטן בדרכך ונדמה לו כדמות זקן א"ל לאן אתה הולך, א"ל להתפלל א"ל ומי שהולך להתפלל למה אש ומאכלת בידו ועלים על כספו, א"ל שמא נשהא יום או יומיים ונשחט ונאפה ונאכל, א"ל זקן לא שם הייתי כשאמר לך הקדוש ברוך הוא קח את בנך וזקן כמותך ילך ויאבד בן שנחן לו למאה שנה לא שמעת המשל מה שהיה בידו אבדו ומבקש מאחרים וא"ת יהיה לך בן אחר תשמע מן המשטין ותאבד נשמה שתחייב עליה בדון, א"ל לא משטין היה אלא הקב"ה יתברך היה לא אשמע ממך, הלך מעליו ונדמה לבחור ועמד על ימינו של יצחק א"ל לאן אתה הולך, א"ל ללמוד תורה, א"ל בחיידך או במיתתך, א"ל וכי יש אדם שילמוד אחר מיתה, א"ל עלוב בר עלובה כמה תעניות נהעניית אמך עד שלא נולדת והזקן הוא השתטה והוא הולך לשחטך, אמר אעפ"כ לא אעבור על דעת יורכי ועל כווי אבי, חזר ואמר לאביו אבי ראה מה אומר לי זה, א"ל אל תשגיח עליו שאינו בא אלא ליעף לנו, מיד ויאמר יצחק וגו', ביום השלישי וכי מאחר שהדרך קרובה למה נהעכב שלשה ימים כיון שראה שלא קבלו ממנו הלך ונעשה לפניהם נהר גדול, מיד ירד אברהם לחוף המים והגיעו עד ברכיו, אמר לנעריו בואו אחרי ירדו אחרי, כיון שהגיע עד חצי הנהר הגיע המים עד כווארזו באותה שעה תלה אברהם עיניו לשמים אמר לפניו רבש"ע בחרתני הודרתני ונגלית לי ואמרת לי אני יחיד ואתה יחיד על ידך יודע שמי בעולמי והעלה יצחק בנך לפני לעולה ולא עכבתי והריני עוסק בכוויד ועכשיו באו מים עד נפש אס אני או יצחק בני טובע מי יקיים מאמריך על מי יתייחד שמך, א"ל הקדוש ברוך הוא חייד שעל ידך יתייחד שמי בעולם, מיד גער הקב"ה את המעין ויבש הנהר ועמדו ביבשה.

המשנה ברורה הביא דאם אפשר שילך לנהר שיש בו דגים.

וטעם הדבר:

- (א) כדי שנפרה ונרבה כדגים.
- (ב) כי אעו משולים לדגים שכמו שהם נאחזים במצודה כמו כן אעו נאחזים במצודת המוות והדין.
- (ג) שלא ישלוט בעו עין הרע כמו הדגים.
- (ד) כמו דגים אין להם גבינים ועיניהם פתוחות תמיד, כן למעלה יהיה העין תמיד פתוח עלינו.

צום גדליה

לאחר חורבן בית ראשון נחרגו רוב העם במלחמה האכזרית, חלק הגלו לבבל בידי נבוצרדן רב טבחים, רק חלק קטן מאוד מבני העם העניים ודלת העם הרשו להשאר ביהודה, אותם מנה נבוצרדן לכורמים וליוגבים לצורך המלך, עליהם מנה את גדליהו בן אחיקם בן שפן למנהיג לשארית הפלטה. בני העם החלו להתאושש מהמכה האימה שפגו, ותלו תקוות רבות במנהיגם הצדיק גדליהו, אך הגויים אשר סביבות ארץ יהודה ראו בעין רעה את שיקום הישוב היהודי וזממו מזמות להתנפל לו, גם שרי יהודה ובראשם ישמעאל בן נתניה, קנאו בגדליהו על מינויו למנהיג וחיפשו הזדמנות לחזריו מכהונתו.

אז חברו בעלים מלך בני עמון וישמעאל בן נתניה ותכננו לרצוח את גדליהו בן אחיקם, ידידים רבים היו לו לגדליהו בן אחיקם וביניהם יוחנן בן קרח, והם חשו בסכנה הקרובה ואף הזהירו את גדליהו בן אחיקם מפניה, אך גדליהו ברב צדקותו לא רצה לקבל לשון הרע ולא האמין להם פשישמעאל בן נתניה וחבר מרעיו באו לבקרו במצפה מקום מגוריו תוך שהם מעמידים פני ידידים קמו והרגוהו. לאחר חריגת גדליהו בן אחיקם פחדו העם מנקמת מלך בבל ולמרות תחנוניו של ירמיהו הנביא שיישארו בארץ ולא יאנה להם רע לא שמעו לקולו וברחו למצרים תוך שהם לוקחים בכוח את ירמיהו ואת תלמידו ברוך בן נריה. כך גרמה חריגת גדליהו בן אחיקם לחרבן מוחלט של ארץ ישראל ולכבוש הגחלת האחרונה של תקוות העם, זמן החריגה יש אומרים שהוא ג' תשרי, ויש אומרים שנהרג בראש השנה ונדחה התענית לג' תשרי.

עשרת ימי תשובה

כתב הרמב"ם (פ"ב מהל' תשובה) אע"פ שהתשובה והצעקה יפה לעולם בעשרה ימים שבין ר"ה ויוה"כ היא יפה ביותר, ומתקבלת היא מיד שנאמר דרשו את ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב.

שבת שובה

השבת שבין ר"ה ליוה"כ נקראת שבת שובה.

והטעם: א) מפני שמפטירים בשובה וישראל. ב) מפני שהיא בתוך עשרת ימי תשובה. מנהג בכל תפוצות ישראל שרב העיר דורש בשבת זו לפני העם בענייני מוסר ותשובה כדי שיתנו לבם לחזור בתשובה.

ערב יום הכיפורים

כפרות

מנהג הכפרות מנהג עתיק יומין וכבר מופיע בספרי הגאונים (שהיו לפני כ-1600 שנה) וכן פוסק הרמ"א שיש לנהוג.

ובטעם הדבר כתב הטור שהיות והתכונול קרוי גבר, לכך מהני גבר תחת גבר. ובכתבי האר"י (שער הכוונות דף ק') מבואר שהוא זכר לשעיר המשתלח.

אמנם המחבר דוחה מנהג זה לגמרי שאסור לנהוג כן, היות ונראה כדרכי האמוריים. אבל אנו שהולכים כפי פסק הרמ"א נוהגים כן.

עצוות אכילה

מצווה לאכול ולהרבות בסעודה בערב יום הקדוש.

לדודי

אני

ומקור הדברים (ברכות דף ח' ע"א) לכתוב "ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחודש בערב" והקשו בגמ' וכי בתשעה מתענים והלא בעשירי מתענים? אלא לומר לך, כל האוכל ושותה בתשיעי, מעלה עליו הכתוב כאילו התענה בתשיעי ועשירי.

טבילה בעקווה

חייב אדם להיטהר במקווה בערב יוה"כ לשם קדושת היום ולשם טהרה, והרמ"א קורא לטבילה זו טבילת מצווה.

מקור הדברים (ישעיהו א') רחלו הזכו הסירו רע מעלליכם מנגד עיני וכו', ובזוהר הק' (פנחס דף י"א) כתב שטבילה זו הוא כעין טבילת גר שנתגייר.

וידוי

צריך להתוודות במנחה קודם הסעודה המפסקת.

לשיטת רוב ראשונים וידוי זה אינו כלול במלוות וידוי של יוה"כ, אלא היות וחשיבן שמא מתוך הסעודה ייחנק, או שייטרף דעתו, ולא יוכל להתוודות כראוי לכך תיקנו וידוי זה, אבל לדעת הרמב"ן יש עניין מיוחד בוידוי שקודם יוה"כ כדי שיכנס ליוה"כ כשהוא מזוכך.

סעודה העפסקת

סעודה שקודם יוה"כ נקראת סעודה המפסקת, היות ומצווה להפסיק בה קודם יוה"כ.

יום הכיפורים

מתענית

תענית של יום הכיפורים היא התענית היחידה שכתובה בתורה, ולכך מחמירים בה יותר משאר תעניות, וכל האוכל ושותה חייב ברת, וגבי קטנים פסק המחבר שמוותרים בכל, אבל בגיל תשע או עשר מחנכים אותם להרחיק זמן אכילתם.

בגדי לבן

נוהגים ביוה"כ שלובשים בגדי לבן.

והטעם: (א) היות ואנו דומים למלאכי השרת. (ב) שנגד לבן הוא בגדי מתים ולכך אנו לובשים זאת כדי להזכיר יום המיתה ולהתעורר בתשובה.

כל נדרי

כל נדרי היא התפילה שפותחים בה את תפילת יוה"כ וסיבת התקנה מבואר בראשונים שהיות שעון הנדרים חמור מאוד לכך התקינו לאומרו בתחילת יוה"כ, אלא שאנו מקדימים ומתירים נדרים ביחיד בערב ר"ה.

לדודי

אני

וטעם הדבר שתפילה זו נאמרת בחרדת קודש ע"פ פשוט הוא היות ותפילה זו הוא הראשונה שכתפילות יוה"כ, עוד סיבה והיא שכתפילה זו אנו אומרים שעל דעת הקהל אנו מתירים להתפלל עם העבריינים, וע"פ הזוהר הק' (פרשת משפטים דף קט"ז) שאם הקב"ה ח"ו נדר או נשבע עלינו גזירות רעות אנו מתירים זאת ע"י התרת נדרים.

תפילת נעילה

תפילת נעילה נתקנה במקורה לכל התעניות, אבל המנהג נשאר רק ליום הכיפורים, הדומב"ם מבאר טעם תפילה זו כדי להוסיף תחינה ובקשה מפני התענית. ונקרא נעילה ע"ש שהוא התפילה הנועלת תפילות של יום הכיפורים.

אמירת סדר העבודה

בזמן הבית הרי מלבד עבודתו המעשית של הכהן גדול בבית המקדש היו ג"כ קוראים בתורה את כל מעשה עבודת היום, ובירושלמי לומד זאת מהפסוק ויעש.. באשר ציוה שיש עליו חובה לקרוא את עבודת היום מתוך התורה.

עם חורבן הבית נתווסף סיבה נוספת לקרוא סדר העבודה משום ונשלמה פרים שפתינו, ולכך במשך הדורות נתחברו פיוטים רבים על סדר העבודה, הפיוט שאנו נוהגים לומר קרוי "אתה כוננת" ע"ש שכך הוא מתחיל הפיוט שלו, יחודו של פיוט זה שהוא ללא חרוזים וכדו' ולכך לשונו מוזבנת לכל, יש אומרים שמחבר פיוט זה נקרא יוסי בן יוסי והיה כהן גדול בזמן בית שני.

סיכום קרבנות היום

		קמיר
חטאת 		מוסף
	פר של כה"ג - חטאת פנימית 	קרבנות המיוחדים ליום הכיפורים
	שני שעירי ציבור - אחד חטאת פנימית והשני לעזאזל	

ס"ה 15 קרבנות להקרבה ואחד לעזאזל

לדודי

אני

כלל: ככל טבילה הסדר: קידוש, טבילה, קידוש, חוץ מראשונה ואחרונה.

מקרא

עבודת התמיד
עבודת המוספין
עבודות המיוזרות ליום הכיפורים

טבילה ראשונה - בחול¹ = לובש בגדי זהב

עבודת התמיד

תרומת הדשן = עולים למזבח ופונים אל המערכה הגדולה, ולוקחים משם מלא המחטה (מחטה מלאה) עם גחלי אש, ושופכו אל בית הדשן שליד הכבש של המזבח, ביום כיפור היו עושין אותו בחצות הלילה². (בשאר ימות השנה בעלות

השחר) (האם י"י כה"ג, מחלקת ראשונים)

סידור המערכות = מורידים את הגחלים מהמזבח, ומניחים עצים חדשים, ביום כיפור היה מערכה נוספת.

שחיטת התמיד = לאחר שהאיר המזרח (נץ החמה) פותחין את ההיכל, מיד בפתחת ההיכל שוחטין את התמיד. י"י כה"ג

דישון המזבח הפנימי = בשעת שחיטת התמיד מדשנים (מנקים) את המזבח הפנימי מהקטרת הקטורת שהיה בה מיום האתמול.

הולכת זריקת הדם = לאחר הדישון מולכים את הדם וזורקים אותו שתים שהן ארבע ככל קרבנות העולה י"י כה"ג.

דישון והטבת המנורה = אח"כ מטיבין (מנקים) את המנורה, ומדליקים חמש נרות. י"י כה"ג.

¹ והיה רק טבילה ולאחריה קידוש, כי הרי תחילת היום היה לו בגדי עצמו, וכשמוריד בגדי עצמו אינו צריך לקדש ידיו, אמנם לאחר הטבילה כשלבש בגדי הקודש היה צריך לקדש ידיו.

כמו"כ היה בחול, כי בשאר הטבילות היה בעת החלפת הבגדים, ממילא הוי עבודה, לכך היה צריך להיות בקודש, כי כל עבודת היום בקודש דווקא. אבל טבילה זו היה ככל כהן שניגש לעבודה שצריך לטבול, ממילא לא הי החלק מיוחד מעבודת היום, לכך אינו בקודש.

² למעשה מה שכתבנו שהוא בחצות הלילה הוא ג"כ מחלוקת ראשונים, וזה דווקא לפי הדעה שהכהן גדול עשהו, לכך עשה אותו בחצות הלילה כדי שיוכל לנוח לאחריה, ויש דעות ראשונים שנעשו בעלות ככל יום, ולשיטתם נעשה ע"י כהן הדיוט. ויש דעות נוספות בנידון זה, ואכה"ל.

לדודי

אני

הפשטת הקרבן וניתוחו = מפשיטים את הבהמה ומכינים אותו להקרבה.
 הולכת האברים = מולכים את האברים אל הכבש, ומניחים אותו על גבי רצפת הכבש.

הקטרת הקטורת = לוקחים מלשכת בית אבטינס קטורת, ומהמזבח מהמערכה שנייה לוקחים גחלים, נכנסים לבית המקדש, הכהן גדול מפזר את הגחלים על מזבח הזהב, כהן שני חופן לו לתוך ידו את הקטורת וממהר לצאת, אח"כ מפזר את הקטורת על הגחלים עד שבית המקדש מתמלא כולו עשן. י"ו כה"ג.

הטבת שתי הנרות = מטיבים את שני הנרות הנותרים י"ו כה"ג.
 הקטרת האברים = אח"כ מקטירים את כל האברים, היינו זורקים את כל האברים הנמצאים ע"ג הכבש אל תוך המערכה גדולה. י"ו כה"ג.
 הקרבת מנחת נסכים = היות והקרבן תמיד היא קרבן עולה לכך צריך להקטיר עליה מנחת נסכים. י"ו כה"ג.

הקרבת חביתין = מצווה בכל יום לכהן גדול להקטיר מנחה הנקראת מנחת חביתין, את המנחה היה מקטירים מחציתה בבוקר ומחציתה בין הערבים. י"ו כה"ג.
 שחיטת מוספין = שוחט כעת הפר ושצעת כבשי העולה (לפי דעת רבי עקיבא וכן אנו אומרים בסדר אהה כוננת) וזורק את הדם ומקטיר את האימורים, ולאחריה מקריב מנחת נסכים לכל קרבן וקרבן. את האיל ופעיר החטאת מקריב בהמשך. י"ו כה"ג.

טבילה שנייה - בקודש = לזבש בגדי לבן

כף המצות הם י"ו כה"ג

גדוי ראשון על הפר = מתוודה על הפר, עליו ועל בני ביתו, והפר עומד בין המזבז לאולם משוך לצד צפון.
הטלת הגורלות = הולך לשער ניקנור ושם מטייל גורלות על שני השעירים כדי לדעת מי לה' ומי לעזאזל.
וידוי שני = זוזר אל הפר שעומד בין האולם למזבז, ומתוודה עליו ועל אזויו הכהנים.

שוזיטת הפר = שווזט את הפר ונותן את הדם לכהן אזור שימרס את דמו כדי שלא יקריש עד שיגמור את הקטרת הקטורת לפני ולפנים.

הקטרת הקטורת = לוקוז קטורת מלשכת בית אבטינס, ולוקוז גזולי אש מהמערכה המיוזזדת ליום הכיפורים, נכנס לקודש הקדשים ומניזז את המזוזה עם הגזולים על רצפת קוה"ק, וזופן את הקטורת לתוך ידו, ואז"כ מפזר על הגזולים את הקטורת, והיה אזוד

לדודי

אני

מהעבודות קשות שבמקדש.

הזיית דם א' = הכהן גדול זוזור אל הכהן הממורס ונוטל ממונו את הדם, ונכנס אל קודש הקדשים ומוזה אוזת למעלה ושבע למטה, יוצא ומניזו את הדם בהיכל ע"ג כן זהב.

שזויטת השעיר והזיית הדם = שזוזט את השעיר אשר עלה עליו הגורל לה', ונוטל את דמו ונכנס לקודש הקדשים ומוזה את דמו כמו שהזה בפר.

הזיית דם הפר בהיכל = יוצא אל ההיכל ומניזו את דם השעיר, נוטל את דם הפר ומוזה לכיון הפרוכת, ומכוין להזות מול אודו מקום שהזה בקוה"ק, ומוזה אוזת למעלה ושבע למטה.

הזיית דם השעיר בהיכל = מניזו את דם הפר ולוקזו את דם השעיר ומוזה ממונו בהיכל כמו שהזה עם דם הפר.

הזיית דמים המעורבבים = מערבב את הדמים, פונה אל מזבחו הזהב ומוזה ד' מתנות בד' פינות המזבחו, ומפנה את הגזזלים, מזה על גג המזבחו שבע פעמים.

שילוזו השעיר לעזעזל = זוזור אל השעיר לעזעזל שעומד בשער ניקזור, מתוודה על כלל ישראל ושולזו אותו ביד איש עתי.

הכנת האימורים = קורע את הפר והשעיר ששזוט, מוציא את האימורים ומכניסם להקטרה, ושולזו את שאר הבהמה לשריפה ככל זוטאות פנימיות.

קריאת התורה = יוצא אל העזרת נשים וקורא בתורה את פרשת העבודה שבאזורי מות ופרשת אך בעשור שבאמור, וקרבנות המוספין שבפנזוס היה קורא בע"פ.

טבילה שלישית - בקודש = לזבש בגדי זהב

הקרבת החטאת = שוחט ומקטיר את אימורי שער החטאת של קרבנות המוספין, את הנשל חכלו צמולאי יום הכיפורים.

הקרבת אילו = מקריב את האיל שהביא שהוא ג"כ עולה, ומקריב את המנוזות נסכים שעמדה.

איל העם = מקריב את איל העם שהוא מקרבנות המוספין.

הקטרת אימורי פר ושעיר = מקטיר את אימורי פר ושעיר שנעשו בפנים.

טבילה רביעית - בקודש = לזבש בגדי לבן

לדודי

אני

הוצאת כף ומוזתה = נכנס לקודש הקדשים ומוציא את הכף ומוזתה שהניזו
שם בעת הקטרת הקטורת.

טבילה חמישית - בקודש = לובש בגדי זהב

שחיתת התמיד = שוחט את התמיד ומקבל את הדם.

דישון המזבח הפנימי = בשעת שחיתת התמיד מדשנים (מנקים) את המזבח הפנימי
מהקטרת הקטורת שהיה בה בבוקר.

הולכת וזריקת הדם = לאחר הדישון מולכים את הדם וזורקים אותו שתיים שהן ארבע
ככל קרבנות העולה ע"כ כה"ג.

דישון והטבת המנורה = אח"כ מטיבין (מנקים) את המנורה, ומדליקים חמש נרות, ע"כ
כה"ג.

הפשטת הקרבן וניתוחו = מפשיטים את הבהמה ומכינים אותו להקרבה.

הולכת האברים = מולכים את האברים אל הכבש, ומניחים אותו על גבי רצפת
הכבש.

הקטרת הקטורת = לוקחים מלשכת בית אבטינס קטורת, ומהמזבח מהמערכה שנייה
לוקחים גחלים, נכנסים לבית המקדש, הכהן גדול מפזר את הגחלים על מזבח
הזהב, כהן שני חופן לו לתוך ידו את הקטורת וממהר לצאת, אח"כ מפזר את
הקטורת על הגחלים עד שבית המקדש מתמלא כולו עשן. ע"כ כה"ג.

הטבת שתי הנרות = מטיבים את שני הנרות הנותרים ע"כ כה"ג.

הקטרת האברים = אח"כ מקטירים את כל האברים, היינו זורקים את כל האברים
הנמצאים ע"ג הכבש אל תוך המערכה גדולה. ע"כ כה"ג.

הקרבת מנחת נסכים = היות והקרבת תמיד היא קרבן עולה לכך צריך להקטיר עליה
מנחת נסכים. ע"כ כה"ג.

הקרבת חביתין = מצווה בכל יום לכהן גדול להקטיר מנחה הנקראת מנחת חביתין,
את המנחה היה מקטירים מחציתה בבוקר ומחציתה בין הערבים, ע"כ כה"ג.

וְיִוֹם טוֹב הִיָּה עוֹשֶׂה לְאוֹהָבָיו בְּשָׁעָה שִׁיֵּצֵא בְּשָׁלוֹם מִן הַקֹּדֶשׁ:

לדודי

אני

קיצור עבודת יזה"כ

טבילה ראשונה ע"ג שער חמים (בחול)

בגדי זהב

- עבודות הקרבת תמיד של שחר וסדר המערכה כבכל יום.
- הקרבת חלק מהמוספים

טבילה שינייה בבית הפרוז (בקודש)

בגדי לבן

- וידוי ראשון על הפר, עליו ועל בני ביתו.
- הטלת גורל על שני השעירים מי לה' ומי לעזאזל.
- וידוי שני על הפר, עליו ועל כל הכהנים.
- שחיטת הפר ונתינת דמו לכהן שממרוס בו שלא ייקרש.
- מעשה הקטורת.
- כניסה לקודש הקדשים והזיית דמו אחת למעלה ושבע למטה.
- שחיטת השעיר אשר לה' והזיית דמו בבית ק"ק כמו דם הפר.
- הזיית דם הפר באוהל מועד אל פני הפרוכת כמו בק"ק.
- הזיית דם השעיר באוהל מועד אל פני הפרוכת כמו בק"ק.
- מערב דמי הפר והשעיר ומזה על קרנות מזבת הזהב.
- מזה מהדמים המעורבים 7 פעמים על גג המזבח.
- וידוי על השעיר החי, על כלל ישראל. שילוחו ביד איש עתי.
- קריעת בשר הפר והשעיר ושילוחם לשריפה.
- קריאת התורה בפ' העבודה שבאחרי מות, ופ' אך בעשור באמור, ובע"פ פ' המוספין בפנחס.

טבילה שלישית בבית הפרוז (בקודש)

בגדי זהב

- הקרבת אילו ואיל העם (עולות).
- הקטרת אימורי פר ושעיר למזבח החיצון.
- הקרבת המוספין.

טבילה רביעית בבית הפרוז (בקודש)

בגדי לבן

נכנס לק"ק להוציא הכף של קטורת, והמחתה (שבה הייתה הגחלים).

טבילה חמישית בבית הפרוז (בקודש)

בגדי זהב

תמיד של בין הערבים. וסדר המערכה כולל הדלקת הנרות.

לדודי

אני

הלכות סוכה

טעם למצוות סוכה

כתוב בתורה (ויקרא כ"ג) בפסכת תשבנו שבועת ימים כל-האזרח בישראל ישבו בפסכת: למען ידעו דרתיכם כי בפסכות הושבתי את-בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים אני ה' אלהיכם:

והיינו שטעם מצוות סוכה הוא היות שה' הקיף בענני כבוד על בני ישראל דבר שהיה דומה לסוכה, לכך אנו יושבים ג"כ בתוך סוכה, אלא שעדיין יש להקשות דא"כ מדוע עשו זכר לענני הכבוד בתשרי הו"ל לעשות בניסן שהוא עת יציאת מצריים:

ומבואר בגמ' טעם הדבר שדרך האדם בימי הקיץ ללכת מביתו לחדר פתוח מחמת החום (שנאותו העת היה הדרך לשהות בקיץ בתוך סוכה) לכן אם היו מלווים לשהות בסוכה בניסן לא היה ניכר שעשו הדבר לאורך המלווה לכך נוהג בתשרי שהוא בזמן שהדרך להיכנס לתוך הבית מחמת הקור.

עקום הסוכה

בפסכת תשבנו שבועת ימים מדוע כתוב בסכת חסר ו' למדו מזה חז"ל שביסווי הסוכה לא יהיה כי אם תחת כיסוי אחד ולא שניים, לכן צריך שהסוכה תעמוד תחת השמים ואז יהיה הכיסוי רק של הסכך ולא תקרת בית.

גובה הסוכה

לא פחות מעשרה טפחים, ולא יותר מעשרים אמה. והטעם לפחות מעשרה הוא לירה סרוחה, ויותר מעשרים אמה יש בה כמה טעמים, להוי כדירת קבע ובסוכה בעיני דירת ארעי, וכן יותר מעשרים אמה לא שולט עין של אדם ולא יראו את הסכך.

צורך ורוחב הסוכה

לא פחות מז' על ז' טפחים, ולגודל הסוכה אין שיעור. והטעם לפחות מז' טפחים היא לירה קטנה ואין דרך לגור פס.

הסכך

עיקר הסוכה היא הסכך ויש בה ג' תנאים:
גידולו מן הארץ לאפוקי שאר הדברים שאין גידולם מן הארץ.
תלוש לאפוקי מסוכך באילן שאינו תלוש.
אינו מקבל טומאה לאפוקי עצים שהוכשרו לקבל טומאה וכוונן שעשו ממנו כלי.

לדודי

אני

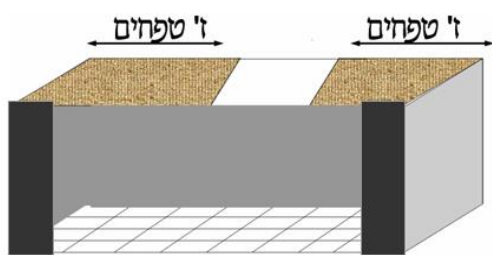
שיעור הסכך

שתהיה עלתה הרובה מחמתה ואם לא כן פסולה, ומלכתחילה אין לסכך יותר מדאי כדי שהכוכבים יהיו נראים מתוכו.

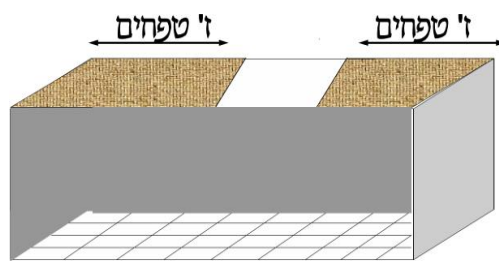
סכך פסול או אויר באעצע הסוכה

סכך פסול אינו פוסל רק אם הוא אורכו ורוחבו ד' טפחים, ואויר פוסל גם בג' טפחים, שני הפסולים אינו פוסל לגמרי אלא חוצה את הסוכה, ואם יש בכל חלק לבדו שיעור הכשר לסוכה הן מצד הדפנות והן מצד הסכך כשרים, אלא שאסור לאכול או לישן תחתיו.

כשר

פסול

הישיבה בסוכה

חייב אדם לאכול ולשתות ולעשות כל ערכיו בסוכה, ומן הדין חייבים גם ללמוד בסוכה, אלא שאם אין דעתו מיושבת עליו ורוצה ללמוד בבית המדרש מותר.

הברכות בסוכה

כל פעם לאחר שהסיח דעתו מהסוכה ונכנס שוב ואוכל אחד מחמשת מיני דגן מברך לישב בסוכה, ואם נכנס ואינו אוכל אלא הולך לישון טוב יעשה אם יאכל ויוכל לברך לישב בסוכה ולא יכנס לספיקות.

הלכות ארבעה מינים

ענף עץ עבות

הדס

- שלא נקטם ראשו-נקטם ראש העלה כתב הרמ"א שטוב להחמיר, נקטם העץ פסול.
- שלא יחיה יבש - כתב המשנ"ב שדין הרמ"א היינו גם בזה.
- שלא יחיה עליו ענבים-ענבים ירוקות כשרות בדיעבד, שחורות ואדומות פסולים, ואם מיעטן כשר.
- שיחיה משולש-היינו שהגבעול היוצא משלשתן יהיה שווה, אינו שווה פסול.
- שיעור הגובה ג' טפחים-לחזו"א 30 סנ"מ לר' חיים נאה 24.5 סנ"מ.

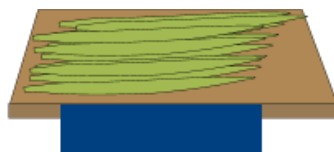

אתרוג

- לכל הפחות כביצה - פחות מזה פסול
- שלא יחסר ממנו-חסר כל שהוא פסול
- שלא יפול חפיטם-ניטלה פסול, לא היה לו בכלל כשר.
- שלא יפול העוקץ-ניטלה לגמרי פסול, נשאר כל שהוא כשר.
- שלא יחיה יבש-יבש רובו פסול.
- שלא יחיה כתמים-יש כתמים שפוסלים ויש שאינם פוסלים.
- החידורים= בליטות ושקיעות הרבה ועורתו כמגדל.

לולב

- שדרה בת ד' טפחים-לחזו"א 40 סנ"מ לר' חיים נאה 32.7 סנ"מ.
- שני העלים האמצעים סגורים-נפתח כולו פסול נפתח מעט מבואר ברמ"א דכדאי להחמיר ובט"ז כתב שעד טפח אין צורך להחמיר, באופן שיש שני תימות הדין שווה לשניהם.
- שלא יחיה יבש העלח האמצעי-המשנ"ב מביא בשם הראב"ד שיבש פסול.
- שלא יחיה כפוף העלח האמצעי-יש בזה מחלוקת ויש שדווקא לוקחים כזה (קנעפיל)

ערבה

- סימני ערבח-משוך כנחל, חדה חלק ללא פגימות, וקנה שלה אדום.
- שיעורו ג' טפחים- בדיעבד גם 2.5 כשר.
- שלא יחיה יבש-יבשה לגמרי פסול.
- שלא יקטום ראשה - נקטם פסול.

לדודי

אני

האיגוד

האיגוד אינו מעכב והוא מצווה משום זה קלי ואנוהו.
❖ השדרה כלפי פניו של האגד. ההדסים מימין. ערבות משמאל. אתרוג בימין שאר האגד משמאל.

הנענועים

מן התורה אדם נוטל ד' מינים אומר ברכה ומנענע ויוצא בהם ידי חובתו, וחז"ל הוסיפו מצווה לנענע בשעת ההלל.
והטעם מבואר במדקש דע"י הנענועים אנו נכאין כולכאים מלפני השופט זכאים ושמחים.

בג' מקומות מנענעים

א) הודו לה' כי טוב. ב) אנא ה' הושיעה נא. ג) הודו לה' של הקטע יהללוך.

הושענות

לאחר אמירת ההלל מוצאים ספר תורה מארון קודש ומביאים אותו לבימה, החזן אומר ד' פעמים הושענא (למענך אלוקינו בוראינו גואלינו דורשינו) ואח"כ אומרים הנוסח הקבוע של אותו יום.

סדר ההושענות

בששה ימים הראשונים של החג אומרים בכל יום תפילה אחת שונה מחברתה :
אום נצורה - מדברת בשבח ישראל שומרי שבת לעולם נאמרת בשבת, אבל אין מקיפים.

למען אמיתך - מדברת בשבח של ה' ונאמרת ראשונה.

אבן שתייה - מדברת בשבח בית המקדש היא שנייה.

אערוך שיעי - מוזכר בה כפרת עונות ולכך אומרים אותו ביום השלישי שבאותו יום גם חל יוה"כ.

אל למושעות - מדובר על הערות שבגלות שהיא הקדמה לאדון המושיע שמוזכר בה גאולה, ולכך אומרים זאת ביום הרביעי.

אדון המושיע - מוזכר בה גשמים לכך היא התפילה האחרונה בחג שגשמים סימן קללה בחג, ואם יום השישי חל בשבת אין אומרים זאת באותו שנה.

אום אני חומה - מדברת בשבחן של ישראל, אומרים זאת בשנה שאין אומרים אדון המושיע, (כשהל יום ו' בשבת)

לדודי

אני

סדר החושענות:

יום ד' של סוכות	יום ח' של סוכות	יום ד' של סוכות	יום ג' של סוכות	יום ב' של סוכות	יום א' של סוכות	
אום נצורה	אל למושעות	אום אני חומה	אערוך שיעי	אבן שתייה	למען אמיתך	יום א' חל ביום ב'
אדון המושיע	אום נצורה	אל למושעות	אערוך שיעי	אבן שתייה	למען אמיתך	יום א' חל - ביום ג'
אדון המושיע	אל למושעות	אערוך שיעי	אום נצורה	אבן שתייה	למען אמיתך	יום א' חל ביום ח'
אדון המושיע	אל למושעות	אבן שתייה	אערוך שיעי	למען אמיתך	אום נצורה	יום א' חל בשבת

פסיקתא רבתי פרשה א'

טעם לשם שמחת בית השואבה

א"ר יהושע בן לוי למה היה קורין אותו שמחת בית השואבה שמשם היו שואבין רוח הקודש אמרו אימתי את מחזירנו לאותו הכבוד הרי כמה זמן שחרב בית חיינו הרי

רבינו בחיי במדבר

נקרא בית השואבה על שם (ישעיה יב) ושאבתם מים בששון, שהיו שואבין מים בלילה כל שבעה לצורך תמידיו:

גדר שמחת בית השואבה

- ❖ לרש"י שמחה זו אינה אלא בשביל ניסוח המים, וכדי לחבב מלווה זו עשו אותה עם שמחה יתירה.
- ❖ לדעת הרמב"ם היא חלק ממנוט השמחה שבחג הסוכות, ומקום השמחה היה נקרא שאובה.

שמחת תורה

רבינו בחיי במדבר פרשה כ"ט

ביום השמיני עזרת תהיה לכם. על דרך הפשט מלת עזרת שיהיו עלורים מעשית מלאכה. ודרשו רז"ל שמיני עזרת רגל בפני עצמו לענין פז"ר קש"ב, פייס בפני עצמו, זמן בפני עצמו, רגל בפני עצמו, קרבן בפני עצמו, שיר בפני עצמו, ברכה בפני עצמו, כלומר ברכה ותפלה שמזכירין בו את יום שמיני חג העזרת הזה, ואין יושבים בו בסכה, ולענין שהחיינו, ולענין אכלות, שהקובר מתו ערב הרגל בטלה ממנו מחמת שמיני זה גזרת שלשים שנתנו חכמים לאסור תספורת, כמו שאמרו יום אחד

לדודי

אני

לפני החג חשוב כשבעת ימי אבלות, והחג שבעה, ושמיני שלו שהוא כשבעה הרי כאן כ"א יום, וימנה עוד תשעה ויהא מותר בהספורת. ודרשו רז"ל במסכת סכה, כתיב הכא פרים והכא פה, הכא כתיב זבוס והכא כתיב זיבוס. ובאור הענין כי בשאר הימים היו מקריבין בכל יום ויום פרים אבל זיבוס שמיני פר אחד, ובשאר הימים הזכיר זיבוס אבל זיבוס הזכיר זיבוס כלל וא"ו לומר שהוא רגל בפני עצמו:

וע"ד המדרש זיבוס השמיני עצרת, עצרת אחת לפני, כמלך שזמן את בניו לסעודה לכך וכך ימים כיון שהגיע זמנו אמר צדקה מכס עכבו עמי יום אחד שקשה עלי פרידתכם. ובגמרא דסכה פרק החליק, אמר אביי שבעים פרים כנגד שבעים אומות, פר יחיד למה כנגד אומה יחידה, משל למלך צדק ודס שאמר לעבדיו עשו לי סעודה, באחרונה אמר לאוהבו עשה לי סעודה קטנה כדי שאהנה ממך:

בעצם היה שמיני עצרת חג ככל החגים אלא שהראשונים הוסיפו שיש כאן שמחה נוספת והיא ע"ש סיום הורה, ואמנם בחז"ל שיש ב' ימים טובים הם שני חגים, ובארץ ישראל שיש רק יום אחד שמיני עצרת ושמחת תורה הם אחד.